

LIETUVIŲ KALBOS VADOVĖLIO RECENZIJĄ

Vida Plentaitė, Elena Marcelionienė
Naujasis šaltinis
Vadovėlis III klasei

Recenzuoti pateiktas Vida Plentaitė, Elena Marcelionienė lietuvių kalbos vadovėlio trečiai klasei „Naujasis šaltinis“ (keturios knygos) rankraštis. Papildančių mokymo priemonių prie vadovėlio rankraščio (toliau – vadovėlio) nebuvo pateikta.

Recenzuojamas vadovėlis atitinka pagrindinius vadovėlio turiniui keliamus reikalavimus. Vadovėlio metodinė sąranga aiški, atitinka mokinių amžiaus tarpsnio ypatumus, mokinių kalbos gebėjimų raidą ir dalykinę logiką.

Vadovėlyje pateikta mokymosi medžiaga padeda siekti Bendrosiose Programose suformuluotų tikslų, atitinka lietuvių kalbos programoje nurodytą ugdymo turinio apimtį. Pateikta pakankamai mokomosios medžiagos – informacijos ir užduočių – visoms veiklos ir turinio sritims. Vadovėlis turėtų padėti mokiniams įgyti šio koncentro reikalavimus atitinkančius kalbos gebėjimus bei ugdyti vertybines nuostatas. Vadovėlio struktūra (skyriai, atvartai) aiški, nuorodos suprantamos ir informatyvios. Galima tikėtis, kad tai sudarys galimybes mokyti ir mokytis.

Tekstinės ir vaizdinės informacijos proporcijos atitinka amžiaus tarpsnio ypatumus. Užduotys mokiniams daugeliu atvejų tikslingai siejamos su iliustracijomis, dar reikėtų patikslinti klausimus p. 13, p.82 (antroji knyga). Kai kurios iliustracijos labai margos, piešinyje daug objektų, daug spalvų. Todėl mokiniui bus sunku išiminti informaciją, kurią norima pateikti, pvz., p. 109 (trečioji knyga), p. 42-43 (antroji knyga). Kartais dailininkams nepavyksta atspindėti to, ko autorės prašo iliustracijos apraše (p. 33, 35 – antroji knyga). Kai kurios iliustracijos kažin, ar padės mokiniui, nes nėra tikslios nuoseklios (p.15, 29 – antroji knyga). Dalis iliustracijų tiesiog paimtos iš Interneto, matyt, norint parodyti, kad toje vietoje bus panašus piešinys ar nuotrauka.

Koncepcijoje autorės teigia, jog vadovėlis padės individualizuoti mokymąsi. Vadovėlyje šis teiginys įgyvendinamas plėtojant tik vieną aspektą – dėmesį skirtingam mokinių pasiekimų lygiui. Pateikiama pakankamai skirtingo sudėtingumo tekstų, įvairaus sunkumo užduočių, skatinama prisiminti, pakartoti, susirasti reikiamos informacijos. Šiokių tokių abejonių kelia patenkinamam lygmeniui pateikiami tik (dažniausiai) reprodukcinių pobūdžio gebėjimų reikalaujančios užduotys ir klausimai. Tekstinė informacija galėtų būti daugiau pritaikyta skirtingiems mokinių poreikiams ir mokymosi stiliams.

*Kopija tikra: Ekspertinio vertinimo skyriaus
metodiniškai Natalija Džekoriūtė
D.M.*

Puiku, kad autorės skiria daug dėmesio mokymosi uždaviniams, tačiau juos būtina tinkamai suformuluoti. Uždavinys turėtų būti konkretus, nusakantis pamatuojamą rezultatą per tam tikrą laiką (pamoką ar kelias), formuluotė suprantama mokiniui, motyvuojanti.

Nauja medžiaga pristatoma aiškiai ir lakoniškai, aiškūs veiklų logotipai, nežinomi žodžiai paaiškinami – vadovėliu mokiniai gali naudotis ir mokytis savarankiškai. Vadovėlio kalba taisyklinga, tiksli, graži, vaizdinga.

Vadovėlyje pateikiama pakankamai daug klausimų tekste esančiai informacijai išsiaiškinti, mažiau yra tokių, kurie skatintų suprasti netiesiogiai reiškiamą prasmę (nuostatas, vertinimus, požiūrius). Gera, kad užduotys skatina kūrybiškai mąstyti, sieti su savo patirtimi, tiesiog pasigėrėti lakia fraze, įtaigiu žodžiu, įdomiu posakiu. Tikėtina, kad tekstai ir užduotys žadins mokinių smalsumą, skatins norą domėtis gimtąja kalba ir jos mokytis. Galėtų būti pateikta daugiau įrankių mokiniams įsivertinti tai, ko išmoko, apmąstyti, ką vertėtų tobulinti, kam to reikia. Kai kurių klausimų ir užduočių formuluotes reikėtų patikslinti (pastabos rankraštyje).

Tekstų pateikta daug ir įvairių. Nurodomos sąsajos su 1-2 kl. nagrinėtais tekštais ir įgytais gebėjimais skatina sieti mokymąsi su mokinio patirtimi. Tačiau dėl kai kurių tekstų tinkamumo vadovėliui kyla abejonių (pastabos rankraštyje). Galbūt su vienu kitu tekstu būtų galima dirbti ilgiau nei vieną pamoką.

Išvados:

Recenzuojamas vadovėlis atitinka lietuvių kalbos Bendrosios programos kryptį bei Mokyklų aprūpinimo bendrojo lavinimo dalykų vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos aprašo (Žin., 2009 Nr. 61–2450) 5 punkte nurodytus reikalavimus, yra pakankamai šiuolaikiškas, sudaro galimybes ugdyti mokinių kritinio mąstymo, problemų sprendimo, kūrybiškumo gebėjimus, individualizuoti mokymą ir mokymąsi. Rekomenduojama išleisti vadovėlį atsižvelgus į pastabas. Siūloma:

- tinkamai suformuluoti, suvienodinti mokymosi uždavinius;
- papildyti užduotimis, skirtomis individualizavimui: pvz., skirtingo mokymosi stiliaus mokiniams, gabiems, bet nemotyvuotiems, lėčiau mąstantiems ir dirbantiems ir pan.;
- sutvarkyti vaizdinę informaciją (apgalvoti iliustracijų tikslumą; pakoreguoti su jomis susijusias užduotis).

Ugdymo plėtotos centro Kalbų skyriaus metodininkė

Marija Bareikienė

*Kopija tikra: Ekspertinio vertinimo skyriaus
metodininkė Natalija Džikevičienė
DžM*

E. MARCELIONIENĖS IR V. PLENTAITĖS
VADOVĖLIO KOMPLEKTO „NAUJASIS ŠALTINIS“
RANKRAŠČIO TURINIO RECENZIJĄ

Recenzavimui pateiktas E. Marcelionienės ir V. Plentaitės vadovėlio komplektas trečiai klasei „Naujasis šaltinis“. Vadovėlio komplekte – keturios knygos.

Vadovėlio komplektas yra tikslingai orientuotas į lietuvių kalbos ir literatūros ugdymą pradinės mokyklos trečioje klasėje. Jame siekiama nuosekliai lavinti atitinkamo amžiaus (trečios klasės) vaikų klausymo ir kalbėjimo, skaitymo bei rašymo gebėjimus.

Vadovėlio komplekto koncepcijoje autorių išdėstomi esminiai mokymo principai – literatūros ir kalbos ugdymo integracija; ugdymo diferencijavimas ir individualizavimas.

Vadovėlio komplekto turinys atitinka Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrųjų programų (2008) reikalavimus, integraliai sujungia kalbėjimo ir klausymo, skaitymo ir rašymo sritis. Užduotys skatina ugdyti kalbėjimo, klausymo, skaitymo, kūrybinio rašymo gebėjimus.

Siekiama naują mokomąją medžiagą sieti su anksčiau įgytomis mokinių žiniomis ir gebėjimais.

Vadovėlio komplekte pateikiamas „Smalsučio“ ženklas. Juo žymimi tekstai, skirti vaikams, siekiantiems Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosiose programose (2008) aprašyto aukštesniojo mokymosi pasiekimų lygmens. Mokiniai skatinami giliau apmąstyti tokių tekstų ar jų ištraukų turinį, samprotauti, kurti.

Vadovėlio komplekto struktūra aiški ir pritaikyta šio amžiaus mokiniams.

Tekstai ir jų analizei skirti klausimai visose vadovėlio komplekto dalyse pateikiami pagal vienodą, aiškią schemą (tekstas, atgaminamojo pobūdžio klausimai puslapio paraštėje; sunkesni, reikalaujantys gilesnės, analitinio pobūdžio analizės bei kūrybinių gebėjimų – puslapio apačioje). Užduočių, skirtų individualiam ar grupiniam darbui, įvairovė suteikia galimybę mokiniams rinktis veiklą pagal skirtingus gebėjimus. Siūloma įsivertinti.

Vadovėlio komplekte pateiktos užduotys skatina mokinius kritiškai mąstyti, spręsti problemas, diskutuoti, kūrybiškai dirbti, tačiau reikėtų palikti daugiau erdvės pačių mokinių siūlymams ir idėjoms.

Vadovėlio komplekto autorės atveria mokytojui (ai) galimybę diferencijuoti ir individualizuoti užduotis. Mokomoji medžiaga vadovėlyje diferencijuojama pagal tam tikrą ženklų ir susitarimų sistemą, sudarytą atsižvelgiant į įvairius trečiųjų klasių gebėjimus ir turimą patirtį.

Mokiniai pratinami skaityti, suvokti ir analizuoti grožinį, dalykinį tekstą, įvairių žanrų – poezijos, prozos, dramos – kūrinius. Užduotys ir klausimai, skirti apibendrinimui – parinkti

*Kopija tikra: Ekspertinio vertinimo skyriaus metodiniame
Natalija Džekavičiūtė d. 2014 m.*

tinkamai, skatinantys apmąstyti tekstų turinį, išskiriant įsimintiniausias detales, pritaikant žinias konkrečioms darbams atlikti.

Atrinkti meniški ir prasmingi lietuvių ir užsienio autorių tekstai. Juose gausu dialogų, turtingos kalbos pavyzdžių. Vadovėlio komplekto autorių teigimu, tekstai parinkti atsižvelgiant į „<...> vaikų literatūros specialistų Kęstučio Urbos, Loretos Žvironaitės-Udrienės ir kt.<...>“ straipsnius bei „<...> literatūrologės Viktorijos Daujotytės, Ritos Tūtlytės ir kt.<...>“ knygas. Tekstų veikėjai dažnai yra mokinių bendraamžiai. Tai turėtų padėti mokiniams lengviau atpažinti ir įvardyti pagrindinę idėją, įsijausti į skaitomus tekstus.

Vadovėlio komplekte pateikiami ranka rašyti įvairių tekstų pavyzdžiai. Mokiniam suteikiama galimybė skaityti, nagrinėti bendraamžių sukurtus tekstus, patiems kurti ir užrašyti savo kūrybą. Kūrybinėms užduotims atlikti siūloma įvairi metodinė pagalba, pavyzdžiui, pasakojimo kūrimo planas, klausimai, žodžiai, kuriuos galima panaudoti kuriant ir kt.

Vadovėlio komplekte autorių kalba aiški, logiška, taisyklinga, atitinkanti šios amžiaus grupės mokinių kalbinį suvokimą. Informacija, užduotys, klausimai pateikiami suprantamai.

Pasitaiko gramatinių klaidų, pavyzdžiui, I kn. 31 psl. ž. *bibliotekoje*; II kn. 72 psl. ž. *žinodavo*; III kn. 17 psl. ž. *žaismingas*.

Vadovėlyje pateikiamos iliustracijos informatyvios, suprantamos, vaizdžiai papildančios tekstų turinį, spalvingos. Vadovėlyje numatyta galimybė išgirsti skaitomų kūrinių ištraukas.

Autorės supažindina mokinius su „<...> šiuolaikinių ir vyresniosios kartos rašytojų<...>“ kūriniais, ištraukomis iš „<...> naujausių užsienio vaikų rašytojų <...>“ kūrinių. Mokiniai skatinami perskaityti visą knygą, siekiant sužadinti vaikų norą skaityti.

Išvados:

Pateiktas vertinti vadovėlio komplektas „Naujasis šaltinis“ atitinka Mokyklų aprūpinimo bendrojo lavinimo dalykų vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos aprašo (Žin., 2009 Nr. 61–2450) 5 punkte nurodytus reikalavimus. Jis tinka mokyti(is) lietuvių kalbos ir literatūros trečioje pradinės mokyklos klasėje.

Recenzento vardas ir pavardė: Renata Bernotienė

Parašas: *Renata Bernotienė*

Data: 2010 m. kovo 4 d.

*Kopija tikra: Ekspertinio vertinimo skyriaus
metodiniškai ratarė Diktorinė
DTH*